

Mangfoldighed i Københavns Dagtilbud

Udfoldelse af de fem modeller for integration samt kommunika tions tiltag

Det tidligere Familie- og arbejdsmarkedsudvalg i Københavns Kommune vedtog d. 23. november 2005 projektlånen for udviklingsprojektet *Mangfoldighed i Københavns Dagtilbud*. Nedenstående er en konkretisering og videreudvikling af tiltag beskrevet i projektlånen. Indholdet er udviklet af de fire arbejdsgrupper i projektorganiseringen, har været til drøftelse i de to dialogfora for daginstitutionsledere, i følgegruppen og styregruppen og er herefter sammenskrævet af projektleder.

Indholdsfortegnelse:

Mangfoldighed og integration i bømehøjde	3
De fem modeller.....	3
Sprogpladser.....	3
Brobyggeinstitutioner.....	6
Daginstitutioner i selvejende byområder.....	7
Samarbejde på tværs.....	8
Bømehøve kulturhus.....	8
Kommunikation	8
Monitorering og evaluering	10
Bilag	10

Mangfoldighed og integration i børnehøjde

Mangfoldighed og integration i børnehøjde er et højt prioriteret indsatsområde i den nye Børne- og Ungdomsforvaltning. *Mangfoldighed i Københavns Dagtilbud* indgår som et delprojekt i det politisk vedtagne forlig *Faglighed for Alle*.

Det bærende mål i projektet er, at ændre på den nuværende sammensætning af børn i de københavnske daginstitutioner med henblik på:

- At fremme mødet mellem børn fra etniske minoritetsgrupper og majoritetsbørn for hermed at styrke den gensidige integration, udvikle interkulturelle kompetencer hos alle byens børns og modvirke etnisk og social polarisering i byens daginstitutioner
- At styrke den sproglige og almene udvikling blandt børn fra etniske minoritetsgrupper således, at de opnår de nødvendige faglige, sproglige og sociale kundskaber og kompetencer til at få succes i det videre uddannelsessystem

I bilag 1 defineres de forskellige målgrupper og begreber.

De fem modeller

For at opnå ovennævnte mål har politikere i Københavns Kommune iværksat det treårige udviklingsprojekt *Mangfoldighed i Københavns Dagtilbud*. Formålet med projektet er at afprøve en række modeller, der kan fremme fordelingen med henblik på integration i byens dagtilbud. Målet er at udvikle en samlet københavnsk model, der kan skabe 'mangfoldighed i Københavns dagtilbud'.

De fem modeller er:

- Sprogpladser i vuggestuer, børnehaver og integrerede institutioner (tidligere også 'sprogordninger')
- Brobyggerinstitutioner (tidligere 'profilinstitutioner')
- Daginstitutioner i segregerede byområder (tidligere 'geografisk isolerede institutioner')
- Samarbejde på tværs
- Børnehavkulturhus

Arbejdsgruppeme har arbejdet med modelleme ud fra relevante og allerede eksisterende mål, rammer og politikker på området samt ud fra følgende principper:

- **At udfoldelsen af modelleme skal tage udgangspunkt i og bygge videre på det pædagogiske grundlag, der allerede eksisterer i de udvalgte institutioner**
- **At det anerkendes, at mange institutioner allerede i dag arbejder med de områder og pædagogiske tilgange, der foreslås**
- **At der på den ene side overlades en høj grad af frihed og selvforvaltning til institutionerne samtidig med, at der skabes et tilbud, der opfylder betingelserne i projektet, herunder formål og evalueringsmuligheder**
- **At mål og rammer beskriver hvad daginstitutionerne skal gøre, men ikke hvordan – dvs. at der er metodefrihed**
- **At der skal være fokus på at synliggøre institutionens særlige kvalitet via handlinger og praksis frem for via skriftlighed**

Nedenfor udfoldes rammeme for de fem modeller, som projektinstitutionerne skal arbejde indenfor.

Sprogpladser

Børn der vokser op med et andet modersmål end dansk, og som først tilegner sig dansk som andetsprog i mødet med fx daginstitutionen, kan have behov for en særlig pædagogisk indsats,

hvis de skal opnå de nødvendige faglige, sproglige og sociale kundskaber og kompetencer, der giver dem succes i det videre uddannelsessystem.

Som en del af det treårige udviklingsprojekt opretter Københavns Kommune derfor sprogpladser i udvalgte daginstitutioner som et særligt pædagogisk tilbud til disse børn og deres forældre. Sprogpladseme oprettes i vuggestuer, børnehaver og integrerede institutioner med en høj andel af majoritetssbørn. Sprogpladseme er en integreret del af institutionernes pædagogik og udfoldes i forbindelse af den enkelte institutions værdier, pædagogiske principper og praksis.

Sprogpladseme er et tilbud til *alle* børn med et andet modersmål end dansk, og skal ikke forveksles med kommunens tilbud om sprogstimulering i henhold til folkeskolelovens § 4a, der kun gives til børn, der ifølge en sagkyndig vurdering har behov for særlig støtte til deres sproglige udvikling. Københavns Kommunes mål og rammer for sprogstimulering jf. folkeskolelovens § 4a er naturligvis også gældende for de børn, der er indskrevet i en sprogplads (i bilag 2 beskrives forskellige mellem en sprogplads og et sprogstimuleringsstilbud i en daginstitution).

Opskrivning

Forældre til børn med et andet modersmål end dansk kan vælge at skrive deres barn op til en sprogplads via det almindelige opskrivningsskema. Da der er tale om et frivilligt tilbud, vil det være op til forældrene at beslutte, hvorvidt de ønsker en sprogplads til deres barn. Hvis forældrene har andre børn, der er indmeldt i en anden institution kan de vælge at skrive dem op til overflytning til en sprogplads i samme institution, som barnets søskende.

Ken detegn

Institutioner med sprogpladser er kendetegnet ved tre overordnede udviklingsområder:

DET GODT SPROGMILJØ

Børns sprogtilegnelse starter allerede fra fostertilstanden, og i et års alderen er barnet ofte i stand til at sige de første genkendelige ord på dets modersmål. Når det pædagogiske personale allerede i vuggestuealderen har fokus på børns sprogtilegnelse, kan de sproglige erfaringer, som børnene gør sig, fra de er helt små, få en afgørende betydning for udviklingen af den enkelte barns sproglige kompetencer på lang sigt. Institutioner med sprogpladser arbejder målrettet med udvikling af et godt sprogmiljø. Det tilstræbes så vist muligt, at der er børn med samme modersmål i de enkelte børnegrupper for at styrke børn og personalets mulighed for at bruge og inddrage modersmålet i hverdagen.

MANGFOLDIGHED I BØRNEHØJDE

Sprogpladseme oprettes i institutioner med en lav andel af børn fra etniske minoritetsgrupper med henblik på at styrke institutionens mangfoldighed samt de tosprogede børns sproglige udvikling. Sprogpladser fungerer på tværs af børnegrupper i den enkelte institution, så børnene mødes på tværs af etnicitet, sprog og kultur. Der lægges derfor vægt på en pædagogisk indsats, der tager afsæt i børnegruppens forskellige sprog, ressourcer og kompetencer og understøtter udvikling af interkulturelle kompetencer hos alle børn. Institutionen møder børn og forældre med respekt, anerkendelse og nysgerrighed overfor kulturel, sproglig og religiøs forskellighed.

FORÆLDRESAMARBEJDE OG DEN SÆRLIGE FORÆLDREINDDRAGELSE

For forældre til børn, der er indskrevet i en sprogplads, vil der være et særligt tilrettelagt forældresamarbejde. Forældrene vil blive inddraget med henblik på at opnå kendskab til, hvordan de kan støtte deres barns sproglige udvikling.

Konkrete tiltag

HANDLEPLAN FOR IMPLEMENTERING AF SPROGPLADSER

Institutionen udformer en handleplan, hvori institutionen udfolder, hvordan de vil arbejde med de tre udviklingsområder:

1. Det gode sprog miljø
2. Mangfoldighed i bøjehøjde
3. Fælles samarbejde og den særlige fælles inddragelse

Handleplanen indgår så vidt muligt som en del af institutionens års- og læreplan, da det er hensigten, at indsatsen tager udgangspunkt i og bygger videre på det pædagogiske grundlag og arbejde, der allerede eksisterer i institutionen.

Handleplanen skal lige som årsplanerne indeholde:

- En principdel (kan beskrives under årsplanens læreplan i principdelen)
- En udviklingsdel – dvs. en konkretisering af principperne dvs. de konkrete aktiviteter i forbindelse med sprogpladser (kan beskrives i årsplanens udviklingsdel enten som et selvstændigt fokuspunkt eller som en del af institutionens valgte fokuspunkt)
- Systematiske værdier jfr. Vejledende retningslinjer for årsplan med læreplan (kan beskrives i årsplanens udviklingsdel)

Derudover skal handleplanen indeholde:

- Beskrivelse af kommunikationstiltag overfor potentielle fælles (fx i samarbejde med sundhedspersonale i distriktet)
- Beskrivelse af hvordan der sikres erfaringssudveksling med andre relevante institutioner i projektet
- Budget for ressourcer til deling i forbindelse med projektet

EFTERUDDANNELSE OG OPKVALIFIKERING

Implementeringsfase

Det pædagogiske personale i institutioner, der har sprogpladser deltager i et centralt efteruddannelsesforløb i implementeringsfasen bestående af følgende elementer:

1. En introduktion dag for ledere
2. Kursusforløb for hele personalegruppen
3. Erfaringsudveksling med brobyggerinstitutioner og 'side mand so plæring'

Omdrejningspunktet for efteruddannelsen i implementeringsfasen vil være, at hele personalegruppen opnår kendskab til to sprogsområdet, samt at institutionen udvikler en handleplan i samarbejde med en projektkonsulent. Det vil bidrage til, at personalet løbende reflekterer over og diskuterer arbejdet med børnenes sprogtiltagelse og integration.

Opfølgingsfase

Efteruddannelses og opkvalificering af personale prioriteres ligeledes i opfølgingsfasen:

1. Etablering af netværk for sprogsvarlige og/eller ledere i daginstitutioner med sprogpladser
2. Evt. etablering af særlige netværk for udvalgte medarbejdere med sprogpladser
3. Videreuddannelse for nye ansatte i institutioner med sprogpladser
4. Diplomforløb for udvalgte sprogsvarlige

De konkrete efteruddannelsesforløb mv. udarbejdes i samarbejde mellem projektleder, arbejdsgruppe og dialogforum vedrørende sprogpladser samt de enkelte daginstitutioner.

INSPIRATIONSKATALOG

Arbejdsgruppen vedrørende sprogpladser udformer et inspirationskatalog til daginstitutionerne, der bl.a. indeholder

- Inspiration til hvordan de tre udviklingsområder kan udfoldes og iværksættes
- Bud på konkrete aktiviteter og tiltag
- Forslag til litteratur

Økonomi

Daginstitutioner med sprogpladser tildeles en ekstra bevilling. Bevillingen gives til udvikling af det gode sprogmiljø og andre aktiviteter i det sprogpædagogiske arbejde samt til den særlige indsats for samarbejde med og inddragelse af forældre til børn i sprogpladser.

Distriktsforvaltningen tilføjes ekstra midler til brug i forbindelse med kommunikationsindsatsen og etablering af netværk. Midlerne udnyttes i samarbejde med daginstitutionerne.

Midler til efteruddannelsesforløb placeres i centralforvaltningen.

Brobyggerinstitutioner

Københavns etniske, sproglige og kulturelle mangfoldighed tilbyder alle københavnske børn en unik mulighed for at udvikle tværkulturelle kompetencer som en naturlig del af deres hverdag i byens daginstitutioner. Disse kompetencer er en central ressource på fremtidens arbejdsmarked og en nødvendighed i et globaliseret samfund.

Men en række daginstitutioner i Københavns Kommune har en høj andel af børn fra etniske minoritetstgrupper og tilsvarende meget få majoritetsbørn.

For at modvirke etnisk og social polarisering i byens institutioner og dermed skabe rammer for at byens børn kan mødes på tværs af kultur, sprog og religion, iværksætter Københavns Kommune som en del af det treårige udviklingsprojekt et forsøg med *brobyggerinstitutioner* i udvalgte vuggestuer, børnehaver og integrerede institutioner.

Brobyggerinstitutioner er daginstitutioner, der med udgangspunkt i den mangfoldige børnegruppe arbejder med 'at bygge bro' mellem børn og forældre fra etniske minoritetstgrupper og majoritetsbørn og -forældre.

Kendetegn

Brobyggerinstitutioner er kendetegnet ved tre overordnede udviklingsområder:

MANGFOLDIGHED I BØRNEHØJDE

Daginstitutioner, hvor der er børn fra mange forskellige etniske minoritetstgrupper repræsenteret, har særligt gode forudsætninger for at arbejde med at udvikle børnenes interkulturelle kompetencer. I disse institutioner opstår naturligt øjeblikke, hvor den kulturelle forskellighed bliver sat i spil, og skal håndteres af såvel børn som voksne. Det fler-kulturelle er en del af institutionens grundlag og personalet har de faglige kompetencer til at håndtere forskelligheden og støtte udviklingen af børnenes interkulturelle kompetencer.

NÆRVÆR OG VENSKABER

At bygge bro mellem børn fra etniske minoritetstgrupper og majoritetsbørn (og deres forældre) forudsætter en målrettet pædagogik. Derfor har venskabsdannelse og leg på tværs af modersmål, etnicitet mv. en høj prioritet i brobyggerinstitutioner. Ligeledes vil der være fokus på aktiviteter, der fremmer mødet mellem forældrene i institutionen, således at forældrene opnår forståelse, anerkendelse og nysgerrighed overfor hinandens forskellige holdninger såvel som ligheder.

PÆDAGOGISK FAGLIGHED

I daginstitutioner, med mange forskellige etniske minoriteter udvikles en specifik faglighed. Brobyggerinstitutioner er derfor institutioner, hvor det pædagogiske personale har en høj faglighed indenfor og erfaring med fler-kulturel pædagogik og børns sproglige udvikling. Mødet med såvel børn som forældre er kendetegnet ved det individuelle hensyn og udgangspunkt i det enkelte barns behov og forudsætninger. Personalet er vant til at måtte reflektere over egne handlinger og værdier og være fleksible og forandringsvillige i deres tilgang til børn og forældre.

Konkrete tiltag

HANDLEPLAN FOR IMPLEMENTERING AF BROBYGGERINSTITUTIONER

Institutionen udformer en handleplan, hvori den beskriver, hvordan den vil arbejde med de tre udviklingsområder:

1. Mangfoldighed i bømehøjde
2. Nærvær og venskaber
3. Pædagogisk faglighed

Handleplanen udfoldes så vidt muligt som en del af institutionens års- og læreplan, da det er hensigten at indsatsen tager udgangspunkt i og bygge videre på det pædagogiske grundlag og arbejde, der allerede eksisterer i institutionen.

Handleplanen skal ligeså indeholde:

- En principdel (kan beskrives under årsplanens læreplan i principdelen)
- En udviklingsdel – dvs. en konkretisering af principperne dvs. de konkrete aktiviteter i forbindelse med at være en brobyggerinstitution (kan beskrives i årsplanens udviklingsdel-enten som et selvstændigt fokuspunkt eller som en del af institutionens valgte fokuspunkt)
- Systematiske værdier jfr. Vejledende retningslinjer for årsplan med læreplan (kan beskrives i årsplanens udviklingsdel)

Derudover skal handleplanen indeholde:

- Beskrivelse af kommunikationstiltag overfor potentielle forældre (fx i samarbejde med INFO-teamet)
- Beskrivelse af hvordan der sikres erfaringssudveksling med andre institutioner i projektet
- Budget for ressourcetildeling i forbindelse med projektet

INSPIRATIONSKATALOG

Arbejdsgruppen udformer et inspirationskatalog, der bl.a. indeholder

- Inspiration til hvordan de tre udviklingsområder i handleplanen kan udfoldes og iværksættes
- Bud på konkrete aktiviteter og tiltag
- Forslag til litteratur

Økonomi

Brobyggerinstitutionerne tilføjes midleren gang om året efter institutionens nøjerrørelse. Midlerne skal anvendes indenfor til arbejdet med de tre udviklingsområder.

Daginstitutioner i segregerede byområder

Der findes daginstitutioner med en høj andel af børn fra etniske minoritetegrupper, hvor forvaltning og daginstitution sammen har vurderet, at det ikke vil være realistisk at opnå en fordeling, der afspejler beboersammensætningen i distriktet via nogle af de andre modeller i projektet.

De institutioner, der i første omgang er blevet udvalgt er placeret i området omkring Tingbjerg i Brønshøj-Husum. Da der på nuværende tidspunkt er en række udviklingsplaner for området, har forvaltningen i samarbejde med institutionerne vedtaget, at arbejde med at udvikle en særlig model for institutionerne i Tingbjerg. Institutionerne udarbejder i samarbejde med distriktsforvaltningen en handleplan for udfoldelse af modellen.

Økonomi

Der afsættes midler i budgettet til indsatsen i daginstitutioner i segregerede byområder.

Samarbejde på tværs

Modellen *Samarbejde på tværs* skal give institutioner med forskellig bømessa mmensætning mulighed for at indgå aftaler om at gennemføre samarbejdsprojekter på tværs af institutionerne i korte eller længerevarende forløb.

Konkre te tiltag

Daginstitutioner, der ønsker at indgå et samarbejde i regi af projektet udfylder en særlig samarbejdskontrakt.

Samarbejdet skal tage udgangspunkt i de beskrevne mål og rammer i projektplanen for Mangfoldighed i Københavns Dagtilbud.

Samarbejdskontrakten skal som minimum indeholde følgende:

- Formål, mål, herunder målbare mål og succeskriterier
- Risikovurdering, dvs. hvad bliver det svære og hvordan vil man forsøge at håndtere det
- Projektansvarlig og rollefordeling mellem institutionerne
- Målggruppe (hvilke børn og hvilke personale indgår i projektet)
- Handle og tidsp lan for projektet
- Dokumentations- og evaluering smetode, herunder inddragelse af forældrene fx via spørgeskema
- Budget

Ved afslutning af projektet skal der afleveres en evaluering med bl.a. status på mål og de opstillede succeskriterier. Der vil blive udformet et skema hertil.

Økonomi

Der afsættes midler i budgettet til samarbejdsprojekter. Projektansøgningen rettes til distriktsforvaltningen, der i samarbejde med styregruppen beslutter om projektet kan bevilliges midler. Samarbejdsprojekter, der involverer daginstitutioner i segregerede byområder finansieres af midlerne til denne model.

Bøme have kulturhus

Arbejdsgruppe 2 har drøftet den konkrete udmøntning af modellen - bøme have kulturhus. Der er enighed om at nedsætte en arbejdsgruppe bestående af daginstitutionsledere fra Nørebø, repræsentanter fra distriktsforvaltningen på Nørebø samt projektlederen til at udforme et konkret forslag til udførelse af denne model.

Kommunikation

Projektet bygger på et frivilligt tilbud til forældrene, hvilket gør kommunikationssindsatsen afgørende for, at projektet kan blive en succes. Udfordringen ligger i at få kommunikativt projektet ud til potentielle mindre- og majoritetsforældre samt sikre en god og grundig integrationskommunikation og idéudveksling blandt projektsdeltagere.

Princippet for kommunikationsstrategien er i forlængelse af ovenstående følgende:

INTERN KOMMUNIKATION

Målggruppe

- Personale i daginstitutioner
- Sundhedspersoner
- Pladsansvare
- Projektleder i distriktsforvaltningerne
- Centralforvaltningen, herunder direktionen

Den interne kommunikation prioriteres højt i den første fase. De mange lokale projektdeltagere skal føle sig velinformerede om projektet og rustet til at gå ud og 'sælge' henholdsvis sporgpladser og pladser i brobyggerinstitutioner blandt potentielle forældre fra minoritetstgrupper og majoritetstforældre.

Redskaber

- Nyhedsbrev
- Fysisk mappe med bl.a. information og idékataloger
- Hjemmeside www.kk.dk/BUintegration og www.tosprogede.kk.dk
- Endagsseminar for alle projektdeltagere i august
- Skyd-projekt-i-gang kampagne i september 2006

EKSTERN KOMMUNIKATION

Primærmålggruppe:

Forældre fra etniske minoritetstgrupper og majoritetstforældre med bømialderen 0-6 år.

Den nære kommunikation til forældrene, dvs. den personlige og mundtlige dialog skal prioriteres. Det antages, at forældres valg af daginstitution først og fremmest påvirkes af fx besøg i daginstitutionen/udflytternes opsamling, møde med institutionens leder, naboenes eller venners erfaring med institutionen mv. Derfor er kanpjer, annoncer, plakater mm. have en mindre effekt eller kræfte en beslutning, der allerede er truffet.

Redskaber

- Informationsmøder for forældre fra etniske minoritetstgrupper
- Netværkskommunikation (lokale netværksinformeres om tilbuddet, så de kan videregive information til forældre og dermed danne grundlag for en effektiv mund-til-mund kommunikation)
- Idékatalog til hvordan daginstitutioner kan kommunikere til og evt. opsøge forældre
- Pjer, plakat (herunder særlig pje om udflytternømehave)
- Hjemmeside www.kk.dk/pasning
- Skyd-projekt-i-gang kampagne i september 2006

Sekundærmålggruppe: Politikere, borgere, presse og andre interesserede

Politikere i BU-udvalget skal løbende informeres om projektet. For at gøre opmærksom på projektet og de initiativer, der tages i forbindelse hermed, skal presse og så orienteres.

Redskaber

- Pjer
- Nyhedsbrev
- Diverse hjemmesider
- Skyd-projekt-i-gang kampagne i september 2006
- Pressemeddelelser
- Pressemøder

Konkrete tiltag

Vedlagt som bilag 3 oversigt over planlagte kommunikationstiltag.

INSPIRATIONSKATALOG

Arbejdsgruppen udformer et inspirationskatalog, der bl.a. indeholder inspiration til hvordan institutionerne kommer i dialog med forældrene.

Økonomi

Der tildes distriktsforvaltningerne et beløb de kan råde over. Distriktsforvaltningerne og institutioner skal i samarbejde beslutte, hvordan midlerne skal anvendes og udmåntningen af midlerne skal beskrives i distrikts handlingsplan.

Monitring og evaluering

Nedenfor beskrives meget overordnede tanker om monitring og evaluering, da arbejdsgrupperne har prioriteret udfølelsen af modellerne i første omgang.

KVANTITATIV

Spørgeskemaer til

- Projektinstitutionerne (en generel del og en specifik del der behandler den særlige model)
- Førelser
- Pladsanvisningen
- Sundhedsplejen
- Projektdeltagere i distriktsforvaltningerne

Statistik trukket fra

- Elektronisk børnejournal
- Institutionsystemet
- Elevsystemet
- Den årlige statusindberetning af sprogvurderede børn

KVALITATIV

Særligt med fokus på den gensidige integration:

- Observationer i udvalgte daginstitutioner
- Interviews med børn, førelser og daginstitutionspersonale

LØBENDE OPFØLGNING

For at holde fokus i løbet af de tre år og løbende følge udvikling forventes det endvidere, at

- alle institutioner med sprogpladser og alle brobyggerinstitutioner hvert år i oktober i de tre år projektet løber afvejen en kortfattet statusrapport ud fra et særligt spørgeskema
- at statusrapporten følges op af distriktsmøder med de deltagende institutioner
- at førelserbestyrelsen bidrager med deres kommentarer i statusrapporten
- at distriktsforvaltningen dørfter udviklingen i institutionen med lederen og giver en samlet tilbagemelding til styregruppen

Bilag

1: Målgupper og begrebsklarung

2: Skema over forskellene mellem sprogpladser og sprogstimulering i henhold til folkeskolelovens § 4a stk. 4

3: Oversigt over planlagte kommunikationsiltag

4: Revideret procesplan for projektet